מקום הניחו. כשיבאו בניהו מחריבו אם לא ימצאו מה לתקן כמה יגדל שמם: **לחתגדר.** להתגדל: **מבאן.** שרמיהו שקבל רבי עדות זו ולמד הימנה מע"פ שבדבר תימה הוא שהרי מעולם היו מיסוך בו מיסוך למדנו שאין מזיחין תלמיד מכח החומר דבר הלכה [ו] מידוש לומר לו שמעת. אין מזיחין אין מבדילין אומו משמועתו לומר חזור בך: **מזניחין.** [ב] משקלים את דבריו: **מזחיחין.** לומר גאותך גרמה לך שלא הטית אוזן לשמוע דבר כהלכתו מפי רבך ליצנא מחריפא מגזיחין ומשלקין אומו מדבריו: **זחוחי.** לשון גבוהי הלב שלא דקדק מפי רבו כל צרכו ומכאו על נכם: (ו) [ג] **חוריש וגו'.** שלא הניחום למס עובד ויוצניש בימיהם: **אשתמיטתיה.** ליהודה בריה דר"ש בן פזי: **הרבה כרכים בכשו עולי מצרים.** וקדמוס בקדומת הארץ ולא בכשוס עולי בבל לקדמס בשניה ולכך לא בכשוס דקשבדי הומיל והומרו הומרו דקדמה למשוה בעלה דכי קדמה יהומע למעמה קדמה ולא לעתיד לבא [ד] כשגלו בימי נבוכדנאצר ולא רצו להמזיר קדומתה כדי שיהא מומר לחרוש ולזרוע אם בשביעית שאין נוהגת בחומה לארץ ויתמכו עליהן עניים ליטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני וביח שאן מהן היתה ומומן שקדשו הן לא בטלו בחורבן שני להחמירן בימומ בהערל (דף פב:) והכיאך ה' אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה וישבת בה שנים יש להס שהבטיח לא בסקה הלכך בימי רבי נהגו היסור בארץ: **עלה בעלמא.** לחכילת ערלי היא ובריא בארץ: **מאגודה** [ה] **אבליה.** דמתגבל בחור לאכול ערלי: **הנאגד.** שדבכו לחוגדו: **משיאגד.** הוקבע למעשר ונחסר בחכילת ערלי: **לאו אדעתיה.** שבח ר' מאיר ולא עשהו ולעולם קבירא ליה דבעי עשורי: **ממקום אחר.** שמא הוי ליה ירק חלוש בביתו ואמר הרי הוא מעשר על חגודה זו: **לתרום שלא מן המוקף.** מן [ו] הממובר ומסוך לו כגון אין מקיפין שתי חביות (ביצה דף גב:) וכאן מקפא וקונא לה שם (נדה דף עח:) לשון מקריב ומגיעו זה לזה ואסור לאכול להפרים ממה שאין לפניו על מה שלפניו דשמא אוחו שהוא סומך עליו אינו בעין שנאכל או נרקב ושמא שאין אומר כלום ואוכל טבליס: **נתן עיניו בצד זה.** לקרוא לו שם מעשר על לד שני ואכל מלד שני: **חזי מאן גברא רבה אפחיד עליה.** לשם כמה שדם גדול העיד עליו שהיינו רבי יהושע הוסיף וגם להעיד על זאת יפה כוון ודקדק בדבר של נכון: **גינאי.** שם הגהר: **רצון קוני.** כל הגשלים הולכים של היס בגזירת המלך: **ספק עושה.** שמא לא יתנו לך בפדיון: **דבמצוה עסיק.** לכאיב [ז] ושמרשם של המלות דמתחלת טוחינה והרקדה בעיל שימור לשם מלה: **דלווה בהדייהו.** נתחבר עמם בדרך: **טייעא.** סומר ערבי: **כך עושין.** בחמיה: **לבני לויה.** לבני חבורה שמניחן והולך: **דלמא ח"נ חדא זימנא.** שלא מתיירא היה שלא יחזרו המיס ויפטפו השנים והיה מדבר עליהם שימחין להם הגהר: **כמשה ושתין רבוון.** שנחלק להן יס סוף: מבטיניהו

שמעון בן אלעזר היה לחמר נותן עיניו בגד זה ואוכל בגד אחר ולבסי לא חציב תקון בשבת כשמעלה ויש לומר דשחמי מדומע שבכר היה נתקן אבל מחלתו של טבל לא ברי על ידי שאפשר ליתן עיניו בגד זה ואוכלו בגד אחר. [וע"ע תוספות גיטין לג. ובמנחות נה. ובבכורות נט. ד"ה במשבשה]: **אמר** ליה אתה חולך לעשות רצון קונך בו'. שמא אר של יס השיב לו כך אי נמי רבי פנחס היה מחשב בלבו שלבך היה מניח מלחלוק עליו וכעניין זה נרין לפרש בפרק קמא דמסכת ע"ז (דף יח.) גבי רבי אלישע בן דורדיא לחמר שמים בקשו עלי רחמים:

אלא מקום הניחו לו אבותי להתגדר בו אף אני מקום הניחו לי אבותי להתגדר בו מבאן לתלמיד חכם שאמר דבר הלכה שאין מזיחין אותו ואמרי לה אין מזניחין אותו ואמרי לה אין מזחיחין אותו מאן דאמר מזיחין כדכתיב [א]ולא יזח החשן ומאן דאמר אין מזניחין דכתיב [ב]כי לא יזנח לעולם ה' ומאן דאמר מזחיחין [ג]דתנן משרבו זחוחי הלב רבו מחלוקות בישראל מתקיף לה [ד]יהודה בריה דר' שמעון בן פזי ומי איכא למאן דאמר דבית שאן לאו מארץ ישראל היא והכתיב [ה]ולא הוריש מנשה את בית שאן ואת בנותיה ואת תענך ואת בנותיה אישתמיטתיה הא דאמר ר' שמעון בן אליקים משום ר' אלעזר בן פרת שאמר משום ר' אלעזר בן שמוע [ו]א"ר הרבה כרכים בכשום עולי מצרים ולא בכשום עולי בבל [ז]וקסבר [ב]קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא [ג]והניחום כדי שיסמכו עליהן עניים בשביעית אמר ליה ר' ירמיה לרבי זירא והא ר' מאיר עלה בעלמא הוא דאכיל אמר ליה מאגודה אכליה [ט]ותנן [ד]ירק הנאגד משיאגד ודלמא לאו אדעתיה [י]השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן צדיקים עצמן לא כל שכן ודלמא עישר עליהם ממקום אחר [ז]לא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף ודלמא נתן עיניו בצד זה ואכל בצד אחר אמר ליה [ח]חזי מאן גברא רבה קמסהיד עליה מאי בהמתן של צדיקים דרבי פנחס בן יאיר הוה קאזיל לפדיון שבויין פגע ביה בגיאי נהרא אמר ליה גינאי חלוק לי מימך ואעבור בך אמר ליה אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה אני ודאי עושה אמר ליה אם אי אתה חולק גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם חלק ליה הוה ההוא גברא דהוה דארי חיטי לפיסחא אמר ליה חלוק ליה נמי להאי דבמצוה עסיק חלק ליה הוה ההוא טייעא דלווה בהדייהו אמר ליה חלוק ליה נמי להאי דלא לימא כך עושים לבני לויה חלק ליה אמר רב יוסף כמה נפיש גברא ממשה ושתין רבוון דאילו התם חד זימנא והכא תלתא זימנין ודלמא הכא נמי חדא זימנא אלא כמשה ושתין רבוון אקלע להההוא אושפיזא רמו ליה שערי לחמריה לא אכל חבטינהו

אלא מקום הניחו לו אבותי **להתגדר בו.** תימה למה מצני הכי בפרק כמה כמה (שבת דף טו:) דדרשינן ואת הבמות לחבר על פי ירושלים לחבר כנה שלמה (לחם בער יפשיהו) כו' לחפבר בא לחפ כו' למה מקיש לחטויים לחמרויים מה לחמרויים לא עבו ואנה נהן לף כו' ולמאי בא מצני למקום שניחו לו לבותי להתגדל בו כדמצני הכא ויש לומר דבשלמא הכא גבי נחן הגחומה לפי שעשה על פי הדבור טעו בו הלחטויים והיו סבוריס שהיה לחסר לבערו למה לחם כמה היו טוענין שלא לבער חומן הבמות:

ודילמא נתן עיניו בצד זה ואכל בצד אחר. [ט] ול"ת לחנן בפרק כמה מדליקין (שבת דף לד.) שפק חבכה מעבירין לח בהמתי הא ודאי חבכה לא לחתי כיון לחפבר ע"י נותן עיניו בגד זה ואוכל בגד לחר לחס בן יהא חומר להפרישן בשבת כדחמוכח בפרק טוטל (שם דף קמא:) לחנן רבי יהודה לומר לף מעלין לח בחדומע בחחד ומלה ופריך בגמרל (שם דף קמב.) והל מחנן הוא ומצני הל מני רבי גבי לגלף דכל שלר פירות ליהו נוהג בשבת כשמעלה ויש לומר דשחמי מדומע שבכר היה מעבר שלא חרומה וכן הוא בשפריס מדויקים ולהכיא דביהושלמי דקחמר שבאו הרובין ובטוס שמכינן עבשיו שלין לחו חפריסין חרומות ומעבדות וכ"ת חפרס לשין השדות חשובות כמו שלנו לפי שנותנין מהן חם ולפי זה ניחיסם לח היו חפריסין שלא מהנהו לשלא לחכיל לשלא יהבי טסקא לחיכל לשלא יהבי כדחמר בהמקבל (ג"ח קי.) לרעת לליח לה כרגע וטסקא מלי ועוד יש לפרש שמא הרחוקים מלרץ ישרחל כחותו לח חקנו חכמים ועוד יש מפרשים שנחנה בירושלמי להא דקחמר למכויב ולהלן פטור מן הדמחי ולחו דוקא דחלי:

אלא מקום הניחו לו אבותי **להתגדר בו.** תימה למה מצני הכי בפרק כמה כמה (שבת דף טו:) דדרשינן ואת הבמות לחבר על פי ירושלים לחבר כנה שלמה (לחם בער יפשיהו) כו' לחפבר בא לחפ כו' למה מקיש לחטויים לחמרויים מה לחמרויים לא עבו ואנה נהן לף כו' ולמאי בא מצני למקום שניחו לו לבותי להתגדל בו כדמצני הכא ויש לומר דבשלמא הכא גבי נחן הגחומה לפי שעשה על פי הדבור טעו בו הלחטויים והיו סבוריס שהיה לחסר לבערו למה לחם כמה היו טוענין שלא לבער חומן הבמות:

ודילמא נתן עיניו בצד זה ואכל בצד אחר. [ט] ול"ת לחנן בפרק כמה מדליקין (שבת דף לד.) שפק חבכה מעבירין לח בהמתי הא ודאי חבכה לא לחתי כיון לחפבר ע"י נותן עיניו בגד זה ואוכל בגד לחר לחס בן יהא חומר להפרישן בשבת כדחמוכח בפרק טוטל (שם דף קמא:) לחנן רבי יהודה לומר לף מעלין לח בחדומע בחחד ומלה ופריך בגמרל (שם דף קמב.) והל מחנן הוא ומצני הל מני רבי גבי לגלף דכל שלר פירות ליהו נוהג בשבת כשמעלה ויש לומר דשחמי מדומע שבכר היה נתקן בשבת כשמעלה ויש לומר דשחמי מדומע שבכר היה נתקן חבל מחלתו של טבל לא ברי על ידי שאפשר ליתן עיניו בגד זה ואוכלו בגד אחר. [וע"ע תוספות גיטין לג. ובמנחות נה. ובבכורות נט. ד"ה במשבשה]:

אמר ליה אתה חולך לעשות רצון קונך בו'. שמא אר של יס השיב לו כך אי נמי רבי פנחס היה מחשב בלבו שלבך היה מניח מלחלוק עליו וכעניין זה נרין לפרש בפרק קמא דמסכת ע"ז (דף יח.) גבי רבי אלישע בן דורדיא לחמר שמים בקשו עלי רחמים:

מסכת מכשירין
פרק ד' משנה ז'

פֵּרוֹת שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ אַמַּת הַמַּיִם, פָּשַׁט מִי שֶׁהָיוּ יָדָיו טְמֵאוֹת וְנָטָלָן, יָדָיו טְהוֹרוֹת וְהַפֵּרוֹת טְהוֹרִים. וְאִם חִשֵּׁב שֶׁיּוּדְחוּ יָדָיו, יָדָיו טְהוֹרוֹת וְהַפֵּרוֹת בְּכִי יֵתָּן:

עין משפט
נר מצוה

לד א ב ג מיי' פ"ג מהלכות תרומות הלכה ה:
לה ד מיי' פ"ג מהלכות מעשר הלכה ט:

רבינו גרשום

אלא מקום הניחו לו אבותיו כלומר (מה לעשות גדל) [להתגדר בו] כלומר שיהא נקרא על שמו ועל ידו אף אני מקום הניחו לי אבותי מה שיהיו אוסרים שאני עתיד להחיר. מזחיהין לשון גסות משרבו זחוחי הלב שלא חזרו תלמודן כל צורכן (חלב) ולא דקדקו בפני רבן כל צורכן רבו מחלוקות בישראל דאחד אוסר ואחד מתיר אחד מטהר ואחד מטמא: הכתי' לא הוריש מנשה את בית שאן ואת בנותיה כלומר לכדה ולא הורישו יושבי העיר אבל היו להם למס עובד: ולא קידשום עולי בבל וקא סברי קדושה ראשונה וכו' קדושה ראשונה שקידשה יהושע קידשה לשעתה כלומר במקדש ראשון ולא קידשה במקדש שני והניחום שלא קידשום בפעם שניה כשעלו מבבל שלא יהו לא בכלל מעשר ולא בכלל שביעית שיחרשו ויזרעו בשביעית שיסמכו עניים עליהם בשביעית ובית שאן נמי לא בכשוה עולי בבל דמשום הכי לא היתה חייבת לא במעשר ולא בשביעי' ולפיכך אכל ר' מאיר עלה של ירק בלא מעשר: ודילמא מאיר מקום אחר עשר ליה. כלומר שהוא היה במדינה [אחרת] ונתן עשור לשם להתיר עלה זו שבמדינה זו: לא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף. כלומר [ט]לא נחשדו אותו שום אדם שבעולם דהוה הוה תורם אלא משלפניו ומשום הכי אכל עלה. אלא תדע שמותר היה לאכול בלא מעשר. ודילמא נתן עיניו בצד זה ואכל וכו' כלומר מאגודה עצמו נתן מעשר שהוא אכל בצד זה ונתן מעשר מצד אחר. חזי מאן גברא אסהיד עליה שלא נתן מעשר על הכל. אני הולך לעשות כלומר אני הולך כמה שגזר עלי הב"ה דכתיב כל הנחלים וכו'. דלא לימא כך עושים לבני לוויה כשבא למברא הוא עבר ואותו שלוה זה לא עברו: ממשה רבינו ושישתין ריבואן כלומר שחלק להן הב"ה היינו שהיו ישראל ששים רבוא שש מאות אלף רגלי אלו ששים רבוא.

ט) נ"ל דל"ג נמצא סום מבר שבטעלם למרום שלא מן המוקף שלא ובלי לגא היה סורם שלא מלפניו והיכי מלכ העלה שלא ולפי שמוחר וכו'.

מסורת
הש"ס

גמ' ו)סוטה מז: [וסס מיסס דתניא] **ב)**[בבכורות ט: מכר רבי יהודה בריה דר"ש בן פזי] **ג)**מגיגה ג: **ד)**סס: מגילה י: ערכין לב: תמורה כח. זבחים ס. קו: מכות יט. שבועות טז. **ה)**מעשרות פ"ג מ"ס ר"ס יב. **ו)**[יבמות לט: כתובות כח: גיטין ז. לעיל ה: ו.] **ז)**[עירובין ל: וס"ל] **ח)**[בבכורות ל:]

הגהות הב"ח

(ו) **רש"י** ד"ס ולא סורים:
(ב) **תוס'** ד"ס (בעמוד הקודם) והמיר כו' מפריסין תרומות ומעשרות וכו':

הגהות

רש"י ד"ה זחוחי. שלא דקדק מפי וכו' וסמכו על לבן. כל"ל: (יעב"ן)

תורה אור

גמ' א] וְיָרְכְּסוּ אֶת הַחֹשֶׁן מִטַּבְּעֹתָיו מִפְּבָּעֹתָיו אֶל טַבְּעֹת הָאֵפֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת לִהְיוֹת עַל חֵשֶׁב הָאֵפוֹד וְלֹא יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפוֹד:
(שמות כח, כח)

וְיָרְכְּסוּ אֶת הַחֹשֶׁן מִטַּבְּעֹתָיו אֶל טַבְּעֹת הָאֵפֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת לִהְיוֹת עַל חֵשֶׁב הָאֵפֹד וְלֹא יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפֹד כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה:
(שמות לט, כא)

ב] כִּי לֹא יִזְנַח לָעוֹלָם אֲדֹנָי:
(מיכה ג, לא)

ג] וְלֹא הוֹרִישׁ מְנַשֶּׁה אֶת בֵּית שְׁאָן וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת תַּעֲנָךְ וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת יֹשְׁבֵי דוֹר וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת יוֹשְׁבֵי יִבְלְעָם וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת יוֹשְׁבֵי מְגִדּוֹ וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ וַיּוֹאֶל הַכְּנַעֲנִי לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ הַזֹּאת:
(שופטים א, כז)

רש"י ד] וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמִּצוֹת כִּי בָּעֲצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת צִבְאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַיּוֹם הַזֶּה דֹּרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם:
(שמות יב, יז)

פניני רש"י

להתגדר בו. מגבלרלו. מתגלגל עלי...
(תענית כג: ד"ס מגבלרלו)

משום ר' אלעזר בן פדת. כ"ל בן פדם. לחנולל היה והוח הסקלה מרל למרעל ל"ע בחסקת נלה (דף כ:) בעל הולפות היה והוח שיטס רבי יוחנן לחמרי חוח רים לקים והיה לחוק ועני:
(תענית כה. ד"ה כ"ל בן פדם)

משום ר' אלעזר בן פדת. ...רבי לגעזר בן פדם לגו חגח היה ולחנולל היה מלמידו של רבי יוחנן והוח רבי לגעזר סחס דמיירי בכל הש"ס בגמ' ורבי לגעזר סחמח דסחנה ובכייחל הוח רבי לגעזר בן שמוע:
(יבמות עב: ד"ס לחיתי)